

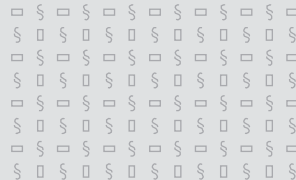

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Ochrana ovzduší

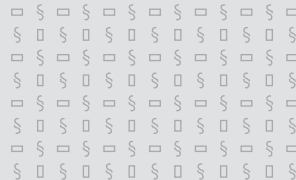
Jakub Hanák

BZ406Zk - jaro 2012

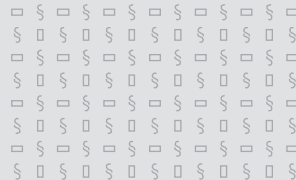
Úvod do problematiky

- vnější ovzduší v troposféře
 - nikoliv v uzavřených prostorech a pracovištích
- znečištění ovzduší je aktuálním problémem
- ochrana ozonové vrstvy
- ochrana klimatického systému Země

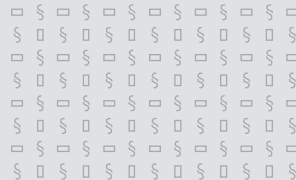
Prameny právní úpravy

- zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
- *nový zákon o ochraně ovzduší s účinností 1. 9. 2012*
 - *sněmovní tisk č. 449*
 - *plánované změny znázorněny kurzívou*
- velké množství prováděcích předpisů
 - stanovující přípustnou míru znečišťování a znečištění
 - postupy sledování kvality ovzduší
 - smogová vyhláška (č. 553/2002 Sb.)
 - kvalita paliv

Dvě roviny ochrany - základní pojmy

- **znečišťování:** vnášení znečišťujících látek do ovzduší
 - znečišťující látka (škodlivý vliv na zdraví, ŽP, klima a majetek)
 - zdroje znečišťování
 - emisní limity a emisní stropy
 - přípustná tmavost kouře a obtěžování zápachem
- **znečištění:** koncentrace znečišťujících látek v ovzduší
 - imisní limity (mez tolerance a četnost překročení)
 - IL jsou závazné pro orgány ochrany ovzduší
 - smogová situace

Kategorizace zdrojů znečišťování

■ mobilní (speciální úprava)

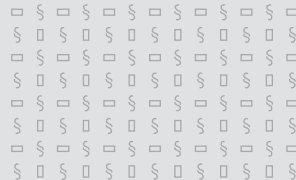
■ stacionární

- podle vlivu: zvláště velké, velké, střední a malé
- podle technologie:
 - spalovací zdroje - dle tepelného výkonu
 - spalovny odpadu - dle druhu a množství spalovaného odpadu
 - ostatní - kovovýroba, chemický průmysl, také skládky či lomy ...
- *bez rozdílu velikosti, tj. jmenovitě v příloze dle povahy*
 - *spalovací do výkonu 300 kW*

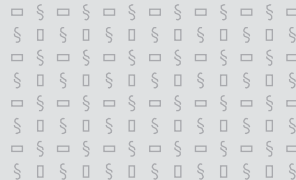
Administrativní nástroje

- stanovisko k ÚPD
- závazné stanovisko k umístování stacionárních zdrojů
 - rozptylová studie a odborný posudek
 - vazba na proces EIA a IPPC
 - *nově také k vybraným pozemním komunikacím*
- povolení k provozu zdroje
- *kompensační opatření*
 - *vybraná zařízení a překročení IL*
 - *zachovat dosavadní úroveň znečištění*
 - dnes jako podmínka stanoviska EIA nebo dobrovolně

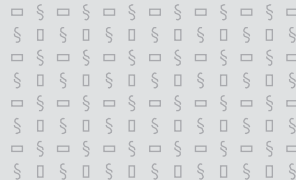
Povinnosti provozovatelů

- provozovat v souladu s povolením a technickými podmínkami
- dodržovat přípustnou úroveň znečišťování
- zjišťovat množství vypouštěných látek
- plnit regulační opatření
- umožnit kontrolu zdroje

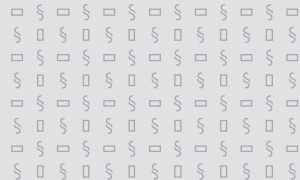
Ekonomické nástroje: poplatky

- podle množství a povahy vypouštěných látek
- možný odklad nebo prominutí poplatku
- poplatkové přiznání \Rightarrow platební výměr
- příjemce: SFŽP/obce (účelová vázanost)
- *rozhodování v Parlamentu ČR*
 - *zvyšování od roku 2013 nebo zrušení od 2016/2022?*
 - *osvobození není-li 5 000/50 000*

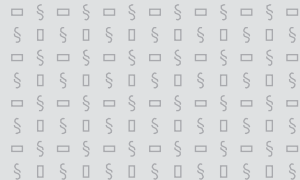
Informační a koncepční nástroje

- zpřístupňování informací
 - Informační systém kvality ovzduší (ISKO)
- *posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění*
 - *pro vymezené zóny a aglomerace*
 - *státní síť imisního monitoringu*
- Národní program snižování emisí
 - usnesení vlády z června 2007
 - dnes také na krajské a místní úrovni
- Programy zlepšování kvality ovzduší
 - v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší
 - nově se ruší krajské a místní programy

Smogová situace

- stav mimořádně znečištěného ovzduší
- varovný systém
 - zajišťuje ČHMÚ, v informačních prostředcích
 - signály upozornění a regulace, varování (troposférický ozon)
- soustava regulačních řádů
 - regulační řády zdrojů schvaluje ČIŽP
 - omezit až zastavit provoz
 - *nahrazena zvláštními podmínkami provozu*
 - *obecní regulační řád pro automobilovou dopravu*

Ochrana ovzduší na lokální úrovni

■ spalování v otevřených ohništích

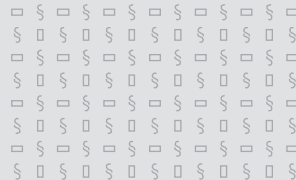
- pouze suché neznečištěné rostlinné materiály
- vyhláška obce - lze zakázat, zajistí-li obec jiný způsob odstranění
- omezení časové, inverze, vybrané dny apod.

■ zákaz spalování některých druhů paliv

- vyhláška obce
- *zákonem (§ 17 odst. 5)*

■ kontrola malých zdrojů znečišťování fyzických osob

- diskuze, čl. 12 odst. 3 Listiny (nezbytné pro ochranu zdraví)

Ochrana ovzduší na lokální úrovni

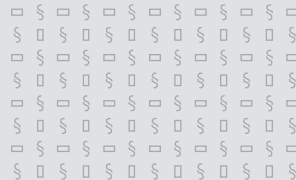
■ nízkoemisní zóny

- lázeňská místa, ZCHÚ, překročení IL
- nařízení obce (vyhláška dle nového zákona)
- emisní plakety
- výjimky (ex lege a individuální)
- problém náhradních dopravních spojení

■ *spalovací stacionární zdroje o příkonu nižším než 300 kW*

- *emisní požadavky*
- *kontrola technického stavu každé dva roky*

■ obtěžování zápachem

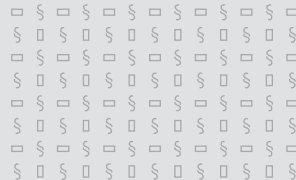
Odpovědnost a kontrola

- kontrolní měření provádí ČIŽP a obecní úřady
- sankce
- opatření k nápravě
 - včetně omezení až zastavení provozu

Ochrana ozonové vrstvy

- nařízení EP a Rady 1005/2009 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu
- nařízení EP a Rady 842/2006 o některých fluorovaných skleníkových plynech
- zákon č. 73/2002 Sb., účinnost od 1. 9. 2012
- chrání planetu před ultrafialovým zářením
- aplikují se nařízení spolu se zákonem (hlava III)
 - procedury a sankce v ČR

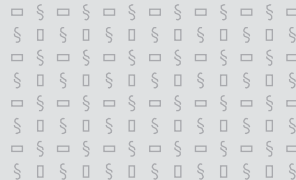

Ochrana ozonové vrstvy

- zákaz výroby regulovaných látek

- evidence a pravidla pro nakládání s těmito látkami
 - evidenční kniha - servis, revize, množství látky
 - znovuzískávání regulovaných látek z vyřazených zařízení - pouze certifikovaná osoba
 - kontrola úniků látek ze zařízení (kontrola těsnosti či detekční systém)

- poplatky

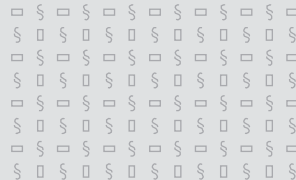
Ochrana klimatického systému

- zákon č. 695/2004 Sb., o „obchodování s povolenkami“
- jednotky přiděleného množství (AAU): 12a
- obchodování s povolenkami (EU ETS)
- množství dle Národního alokačního plánu (80/2008 Sb.)
- vybraná zařízení

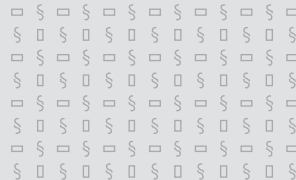
MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Nakládání s odpady

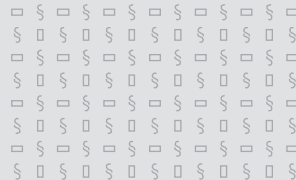
Prameny právní úpravy

- směrnice EP a Rady č. 98/2008, o odpadech
- zákon č. 185/2001 sb., o odpadech
 - vyhláška MŽP č. 381/2001 Sb., katalog odpadů
 - vyhláška MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady
 - zákon č. 477/2001 Sb., o obalech
- nařízení EP a Rady č. 1013/2006/ES, o přepravě odpadů
- cíl: ochrana ŽP před odpady ⇔ energetická surovina

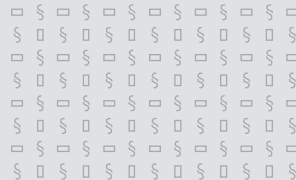
Odpad (§ 3)

- každá movitá věc
- osoba se jí zbavuje, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit
- náleží do skupiny odpadů v příloze č. 1
 - skupina Q16
- zákon se na mnohé nevztahuje (2)
 - odpadní vody, radioaktivní, vedlejší produkty živočišného původu
- okamžik, kdy věc přestává být odpadem
 - existence trhu, běžné využití ke konkrétním účelům, technické požadavky

Vedlejší produkt (§ 3 odst. 5)

- nestává se odpadem za splnění podmínek:
- vznik jako nedílná součást výroby (**výrobní reziduum**)
 - nikoliv ze spotřeby
- **další využití je zajištěno**
 - x dlouhodobé skladování
- **další využití bez dalšího zpracování**
- **využití je zákonné**
 - kontaminace chemikáliemi, technické požadavky

Kategorie odpadů

- nebezpečný odpad
 - povinnost zařadit - osvědčení o vyloučení
 - souhlas s nakládáním (§ 16 odst. 3)

- komunální odpad

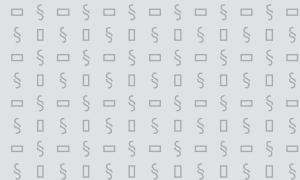
- ostatní (druhy v Katalogu odpadů)

- zvláštní režim

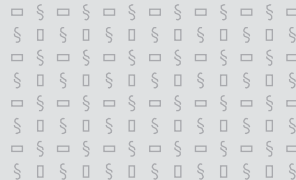
Nebezpečný odpad (§ 4 a 6)

- v Seznamu nebezpečných odpadů (viz Katalog)
- má nebezpečnou vlastnost (příloha č. 2 zákona)
 - výbušnost, hořlavost, infekčnost
- znečištěn nebezpečnou složkou (příloha č. 5 zákona)
 - azbest, rtuť a další chemikálie
- osvědčení o vyloučení nebezpečných vlastností
 - vydává pověřená osoba

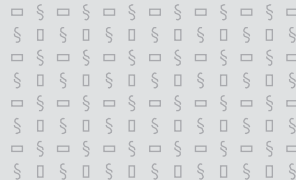
Hierarchie nakládání s odpady (§ 9a)

1. předcházení vzniku odpadu (např. komunitní kompostování)
 2. příprava k opětovnému využití
 3. recyklace odpadů
 4. jiné využití (např. energetické)
 5. odstranění (nelze-li jinak skládkování)
- lze se odchýlit na základě posouzení životního cyklu věci

Nakládání s odpady

- od „kolébky do hrobu“
- vymezeny jednotlivé fáze
 - shromažďování ⇒ sběr a výkup ⇒ úprava ⇒ využívání a odstraňování
 - přeprava
- pro každou fázi stanoveny zvláštní povinnosti
- s odpady lze nakládat pouze v určených zařízeních

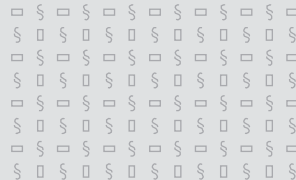
Odstraňování spalováním a skládkováním

■ spalování

- odstranění (D10)
- využití odpadu k výrobě energie (R1)
 - výpočet pro spalování komunálního odpadu
 - kritéria vymezená Soudním dvorem - hlavním účelem je výroba E
 - kritéria v zákoně jsou nyní pouze podpůrná
- nepovolovat přeshraniční přepravu odpadů do ČR za účelem energetického využití do SKO, pokud by v důsledku přeshraniční přepravy musely být odstraňovány odpady vznikající v ČR

■ skládkování:

- množství cíle z POH - skládkování BRKO, snížit množství ukládaných odpadů

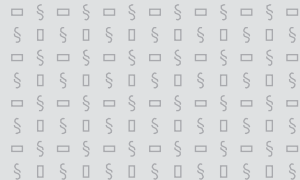
Subjekty nakládání s odpady

- původce odpadu
 - zásada znečišťovatel platí
 - prvotní původce
 - právnické osoby a podnikatelé a obec
 - do předání oprávněné osobě nebo jejich „odstranění“

- oprávněná osoba - provozuje zařízení k nakládání
 - souhlas úřadu (§ 14)

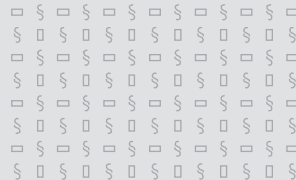
- odpadový hospodář - odborník (§15)

- orgány veřejné správy

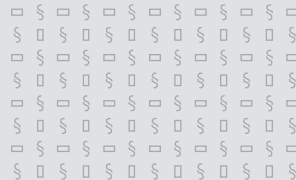
Povinnosti původce (§ 12 a 16)

- nakládat s odpady může pouze v zařízeních
- převést do vlastnictví oprávněné osoby
 - ověřit si
- zařazovat dle druhů a ověřovat nebezpečné vlastnosti
- zabezpečit odpady před znehodnocením či únikem
- vést evidenci

Komunální odpad (§ 17)

- odpad vznikající na území obce při činnosti FO
- původcem je obec (okamžikem odložení)
- + povinnost obce: určit místa na odkládání odpadu a zajistit místa pro odkládání nebezpečných složek
- možnost: stanovit systém „nakládání“ s odpadem
- mohou se zapojit také původci odpadu podobnému KO
 - tzv. živnostenský odpad - nový zákon změna?

Povinnosti FO ve vztahu ke KO

- odkládat na určená místa
 - přestupek proti veřejnému pořádku (§ 47 odst. 1)

- je-li vyhláška, tak třídit a předávat podle ní
 - také neznemožnit provedení svozu, neukládat vybrané odpady

- platit úhradu: smluvní nebo poplatek
 - nelze kombinovat
 - sněmovní tisk č. 337 (zákon vrácen Senátem) - navýšení až na 1 000 Kč (x PSP podle skutečných nákladů)

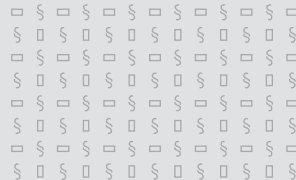
Způsoby úhrady

Poplatek za komunální odpad

- § 17a zákona o odpadech
- producent odpadu
- odvádí vlastník nemovitosti
- výše dle nákladů podle počtu nádob

Poplatek za provoz systému

- § 10b zákona č. 565/1990 Sb.
- osoba s trvalým pobytem
- sám (x novela za domácnost)
- limitovaná částka (paušál a náklady)
- zvýšení?

„Lokální“ problémy - exkurz

■ černé skládky

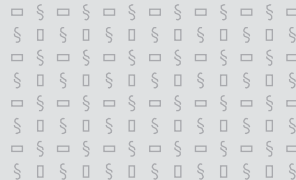
- sankce dle zákona o obcích
- přešupek FO
- odstranění na náklady obecního úřadu, není-li zjištěn původce
- porušení zákona o odpadech (§ 69): převzetí odpadu

■ vybírání sběrných nádob

- nízká společenská nebezpečnost

■ „výkup železného šrotu“

- identifikace osob, nevykupovat od FO, neplatit v hotovosti

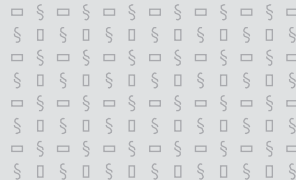
Administrativní nástroje

- zajišťují orgány veřejné správy
 - MŽP: přeshraniční přeprava
 - kraje a obecní úřady: výkon státní správy (přenesená)
 - obce: nakládání s komunálním odpadem v samostatné
 - ČIŽP: kontrola

- rozhodování v pochybnostech

- souhlas k provozování zařízení a k nakládání s nebezpečnými odpady

- stanoviska a vyjádření pro řízení dle stavebního zákona

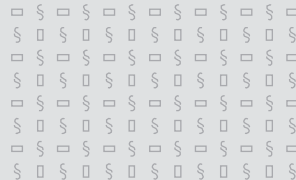

Koncepční nástroje

- plány odpadového hospodářství
 - vzájemný soulad
 - pravidelné vyhodnocení

- ČR a kraje
 - závazné pro rozhodování správní orgánů
 - ve formě nařízení vlády (č. 197/2003 Sb.), resp. vyhlášky kraje

- původce
 - včetně obcí

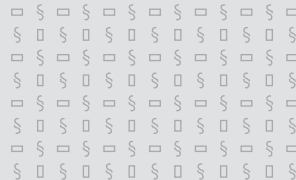
Ekonomické nástroje

- zásada znečišťovatel platí

- úhrady za sběr komunálního odpadu

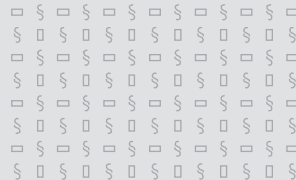
- poplatek za uložení odpadu na skládku
 - platí původce
 - základní složka - příjem obce
 - riziková složka - příjem SFŽP

- finanční rezerva pro rekultivaci skládky

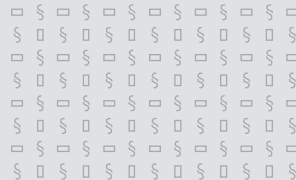
Sankční nástroje

- trestný čin „Neoprávněné nakládání s odpady“
- odpovědnost za přestupky
- správní delikty
- zrušení uděleného souhlasu nebo zákaz provozu

Přeshraniční přeprava v rámci EU

- princip soběstačnosti a blízkosti (§ 54)
- zákaz dovozu za účelem odstranění
- oznamování \Rightarrow rozhodnutí o souhlasu nebo námitkách
 - seznamy
- finanční zajištění
- povinnost vrácení a zpětného přijetí

Vybrané výrobky, odpady a zařízení

- významná ekologická rizika
- úprava vychází z komunitárního práva
- odborná a komplikovaná problematika
- PCB
- odpady z azbestu a oxidu titaničitého
- odpadní oleje, baterie, autovraky, elektrická zařízení

Zpětný odběr (§ 38)

- povinnost výrobců a dovozců
 - samostatně
 - přenesení na jiného
 - sdružené plnění
- bezplatné vrácení ⇔ informuje poslední prodejce
- minerální oleje, výbojky a zářivky, pneumatiky a elektrozařízení z domácností, baterie